

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากรัฐมีนโยบายที่จะกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ส่วนภูมิภาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยได้คัดเลือกพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่เป้าหมายแห่งหนึ่ง เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญและแหล่งอุตสาหกรรมหลักในอนาคต ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เริ่มปรากฏให้เห็นเป็นรูปร่างชัดเจนขึ้นมาในสมัยของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในปี พ.ศ. 2524 เมื่อคณะรัฐมนตรี รัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้มีมติให้จัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี และนครนายก โดยการกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมลงไปในพื้นที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางการลงทุนอุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ เป็นการเสนอทางเลือกแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมใหม่ในอนาคต โดยกำหนดให้จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เป็นเขตพื้นที่อุตสาหกรรมหนัก จังหวัดชลบุรี เป็นเขตอุตสาหกรรมบริการ และมีท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังเป็นศูนย์กลางการขนส่ง หรือศูนย์กลางการบริการทางธุรกิจ จังหวัดจันทบุรี ตราด นครนายก และปราจีนบุรี เป็นเมืองบริวารของเมืองอุตสาหกรรมและประตูการขนส่งสินค้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จันทบุรีและตราดถูกกำหนดให้เป็นเมืองอัญมณี และการท่องเที่ยว (ร่างแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ส่วนภูมิภาคภาคกลางตอนล่าง พ.ศ. 2538-2554) นับแต่นั้นมาภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เริ่มก้าวกระโดดออกจากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ระบบเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากยังคงเป็นรูปแบบเศรษฐกิจแบบผสมมีโครงสร้าง 4 สาขาหลัก คือ เกษตร เหมืองแร่ อุตสาหกรรม และการบริการ ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ จึงมีอัตราเร่งความเจริญเติบโต และการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน โดยมีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเอาก๊าซธรรมชาติจากอ่าวไทยขึ้นมาใช้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอุตสาหกรรมอย่างมาก โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา และ

ปราจีนบุรี จะเป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ประมาณกันว่า ตามแถบจังหวัดเหล่านี้มีประชากรประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมเฉลี่ยแล้วสูงถึงร้อยละ 60

นอกจากนี้ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดเหล่านี้ จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น เนื่องจากสภาพภาคตะวันออกเฉียงมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลที่มีความสวยงามหลายแห่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั่วไป ด้วยเหตุนี้แนวทางในการพัฒนาภูมิภาคตะวันออกเฉียงทางการศึกษาจึงได้มีการนำเอาสภาพข้อเท็จจริง มากำหนดเป็นแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม โดยจัดแบ่งเป็นระยะเร่งรัด 2 ปี (พ.ศ.2538-2539) และแผนระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2540-2554) ทั้งนี้มีเป้าหมาย เพื่อให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาค สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (ประชาชาติธุรกิจ ภูมิภาค, 2537: 36)

เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วความเจริญก้าวหน้าด้านวิชาการ เทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งแนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม และการบริการมากขึ้น วิถีชีวิตในสังคมเปิดกว้าง จึงจำเป็นอย่างไร้จะต้องพัฒนา และเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชาชนอย่างทั่วถึง และเพียงพอจะช่วยให้ประชาชนสามารถปรับตัวและพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอารยประเทศทั่วโลกส่วนใหญ่จะจัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ 9-12 ปีเป็นอย่างน้อย ในขณะที่ประชาชนในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับเพียง 6 ปี และมีอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมทั้งในและนอกระบบโรงเรียนเพียงร้อยละ 50.87 จึงมีเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ได้เรียนต่ออีกประมาณ 49.13 % หรือประมาณ 517,600 คน/ปี (ข้อมูลปีการศึกษา 2532 จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ) ซึ่งเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 11-12 ปี ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ เนื่องจากขัดกับหลักสากลว่าด้วยสิทธิการใช้แรงงานเด็ก และแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันซึ่งต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ มีความรู้พื้นฐานอย่างต่ำ ม.3 ดังนั้นการจัดการศึกษาภาคบังคับซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียง 6 ปี จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และความต้องการในการพัฒนาประเทศ

รัฐบาลปัจจุบันจึงได้กำหนดนโยบายที่จะยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างต่ำ ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2534 ความว่า "เร่งขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาในและนอกระบบให้กว้างขวางและทั่วถึงเพื่อยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างต่ำ" เพื่อสนอง

นโยบายของรัฐบาลในการขยายโอกาสทางการศึกษา ที่จะยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กว้างขวางขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้เริ่มโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 และโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเปิดการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา 2534 อีกทั้งมีนโยบายที่จะเปิดโรงเรียนเพิ่มอีกปีละประมาณ 1,000 โรงเรียน 4,200 โรงเรียนในปีการศึกษา 2537 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535: 25-26)

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และได้จัดการเลือกวิชาเรียนของนักเรียนเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเลือกวิชาเรียนเพื่อมุ่งศึกษาต่อระดับสูง ประกอบด้วย

1.1 เน้นกลุ่มวิชาสามัญ เหมาะกับนักเรียนที่มีความถนัด ความสนใจเฉพาะวิชาสามัญ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ต้องมีผลการเรียนระดับดีหรือค่อนข้างดี และไม่มีความถนัดอาชีพใดเป็นพิเศษ รายวิชาเลือกเสรีสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นวิชาสามัญ

1.2 เน้นกลุ่มวิชาอาชีพ เหมาะกับนักเรียนที่มีความถนัด ความสนใจในวิชาอาชีพ และมีความรู้ความสามารถทางวิชาสามัญค่อนข้างดี การเลือกวิชาเรียนส่วนใหญ่จะเป็นวิชาอาชีพ และมีวิชาสามัญประกอบเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ

2. การเลือกวิชาเรียนเพื่อมุ่งประกอบอาชีพ

เหมาะกับนักเรียนที่มีความถนัด ความสนใจในการประกอบอาชีพ และไม่ถนัดในการเรียนวิชาสามัญ การเลือกวิชาส่วนใหญ่จะเป็นวิชาอาชีพ ซึ่งอาจเป็นรายวิชาเดียวกัน ต่อเนื่องตลอด 3 ปีการศึกษา หรือเลือกหลากหลายอาชีพไม่ซ้ำกัน

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ มีการจัดการเรียนการสอนทั้งกลุ่มวิชาสามัญและกลุ่มวิชาอาชีพ โดยเปิดสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักของวิชาอาชีพพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิต

2. เพื่อให้มีความสามารถและทักษะในอาชีพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย

3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ

โครงสร้างของหลักสูตรวิชาอาชีพนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ 1. กลุ่มงานผลิตมี 127 รายวิชา
2. กลุ่มงานบริการ มี 137 รายวิชา 3. กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ มี 27 รายวิชา
4. กลุ่มงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน มี 1 รายวิชา คือ ช 041 ปฏิบัติงานอาชีพ รวมรายวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งหมดจำนวน 292 รายวิชา ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างกว้างขวาง

วิชาอาชีพเป็นวิชาเลือกเสรีซึ่งตามหลักสูตรสามารถเลือกเรียนได้ถึงสัปดาห์ละ 10 คาบ ต่อภาคเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 และสัปดาห์ละ 13 คาบ ต่อภาคเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือสามารถเลือกเรียนวิชาอาชีพในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ได้ 8 หน่วยการเรียนรู้ และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกวิชาได้ 11 หน่วยการเรียนรู้ และโรงเรียนต้องเปิดสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาให้นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธทุกคนได้เรียนภาคเรียนละ 1 รายวิชา ทั้ง 6 ภาคเรียน และยังสามารถใช้เวลาของกิจกรรมอิสระฝึกทักษะเทคนิคอาชีพหรือประกอบอาชีพระหว่างเรียนได้

หลักสูตรวิชาอาชีพให้แนวการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ
2. หลักสูตรวิชาอาชีพได้จัดไว้ตามอาชีพในตลาดแรงงาน และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น เลือกใช้ทักษะ เทคนิคอาชีพ และวัสดุท้องถิ่นได้
3. การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพต้องจัดตามความถนัดความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนความต้องการของตลาดมีอาชีพหลากหลาย ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องจัดเป็นชั้นเรียน
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในงาน สามารถตัดสินใจเลือกเรียนหรือเลือกอาชีพได้ตรงตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเอง
5. จัดให้นักเรียนได้สำรวจอาชีพ และแหล่งวัสดุอาชีพในตลาดของท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกเรียน และเลือกอาชีพ
6. การเรียนการสอนวิชาอาชีพต้องจัดตามศักยภาพของผู้เรียน ควรจัดให้ผู้เรียน

ได้ฝึกงานในสถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระ

7. การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในทุก ๆ รายวิชาต้องปลูกฝังคุณธรรมในการประกอบอาชีพนั้น ๆ
8. ควรมีการส่งเสริมให้มีการถ่ายโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์บางอย่างไปใช้กับงานอื่น ๆ ได้
9. จัดให้มีการเรียนภาคปฏิบัติโดยการลงมือปฏิบัติจริง
10. ครูควรใช้กระบวนการกลุ่มในการสอนภาคปฏิบัติ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้นักเรียนสามารถเตรียมตัวเข้าสู่โลกอาชีพได้

วิชาอาชีพมุ่งประโยชน์ให้ผู้เรียนหารายได้ เพื่อการครองชีพที่สุจริต และรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ต้องเรียนรู้ทั้งลักษณะและเทคนิคอาชีพให้เกิดความชำนาญ และจะต้องเรียนรู้กระบวนการจัดการทางอาชีพ อันได้แก่ การวางแผนการผลิต การจัดจำหน่ายทุกขั้นตอน ตลอดจนการบัญชี และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลมีนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการยกระดับความรู้ของประชาชน โดยเฉพาะเพื่อการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้มีคุณภาพดีขึ้น เป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนั้น โรงเรียนและผู้ปกครองจึงควรช่วยกันแก้ไขค่านิยมด้านการประกอบอาชีพและสร้างเจตคติทางอาชีพให้แก่ผู้เรียนให้มีพื้นฐาน และสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัย โดยการจัดวิชาอาชีพให้นักเรียนเลือกให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่น และความถนัดความสนใจของผู้เรียน

ในสภาพการณ์ปัจจุบันเทคโนโลยีและวิชาการต่าง ๆ ของโลกได้เปลี่ยนแปลง และพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และก้าวไกลเป็นอย่างมาก การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ต้องอาศัยวิชาการและเทคโนโลยีดังกล่าว ทั้งนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างมาประกอบกัน องค์ประกอบที่สำคัญมากที่สุดคือ ทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือการให้ความรู้ และทักษะด้านอาชีพแก่เยาวชนของชาติในระดับต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัย โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านอาชีพให้กับทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่กำหนดให้เยาวชนของชาติได้เรียนรู้เรื่องการทำงานและอาชีพ โดยในระดับศึกษามุ่งเน้นให้เยาวชนอายุระหว่าง 6-11 ปี มีความรู้พื้นฐานด้านการทำงานอาชีพให้เหมาะสมกับวัย เพื่อ ไปช่วย

บิดามารดาประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม ส่วนในระดับมัธยมศึกษาเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะทางอาชีพได้ตามควรแก่วัย ตลอดจนมีค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพทุกอาชีพ มีความรู้ติดตัวพอไปประกอบอาชีพในสถานประกอบอาชีพ หรือแม้แต่การประกอบอาชีพอิสระได้นับว่าเป็นจุดเด่นหนึ่งของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาปัจจุบัน นอกจากนี้หลักสูตรดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระได้อันจะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถเพียงพอต่อการประกอบสัมมาอาชีพให้เหมาะสมกับตน และสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ตลอดจนยังเป็นการปูพื้นฐานด้านวิชาอาชีพให้แก่ผู้ต้องการศึกษาต่ออีกด้วย (กรมวิชาการ, 2533)

ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว แต่ยังมีคนว่างงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้รัฐบาลมีนโยบายขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพการมีงานทำของผู้มีการศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวได้มากขึ้น ซึ่งเป็นการลดปัญหาการว่างงานและประชากรวัยแรงงานเริ่มต้นเมื่ออายุ 13 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนเหล่านี้เมื่อจบแล้วส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนต่อ บางส่วนต้องออกไปประกอบอาชีพและบางส่วนก็ว่างงาน รัฐจึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการมัธยมศึกษาให้เน้นด้านการทำงานและอาชีพ ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 ได้กำหนดนโยบายให้ระดับมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพไว้ว่า "เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระได้" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536: 2)

ปัจจุบันแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พ.ศ. 2538-2554) เพื่อพัฒนาการศึกษารองรับโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Eastern Sea Board) (ESB) เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการอุตสาหกรรม การจัดการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว และการจัดการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้จะเห็นได้จากปริมาณการเพิ่มของโรงงานอุตสาหกรรมจากปี พ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบัน มีโรงงานอุตสาหกรรมถึง 10,785 แห่งในพื้นที่ภาคกลางตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่ 6 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี มีโรงงานอุตสาหกรรมถึง 8,672 แห่ง จึงมีความจำเป็นยิ่งที่จะพัฒนาการศึกษานี้ เพื่อสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพรองรับการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม โดยมีมาตรการเร่งรัดการจัดการระดับก่อนประถม ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้ทั่วถึง จัดการอาชีวศึกษาให้ถึงระดับปริญญาตรี และจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา พัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และวิธีจัดการศึกษา

ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการ และกระจายโอกาส และอำนาจตลอดจนงบประมาณ จัดการศึกษาสู่ภูมิภาค (ประชาชาติธุรกิจ 5 กุมภาพันธ์, 2537: 36)

เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พ.ศ. 2538-2554) รับมือการก้าวกระโดด จากภาคเกษตรสู่อุตสาหกรรมตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี และโครงสร้างของตลาดแรงงาน ทำให้ความต้องการแรงงานมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านของระดับการศึกษาและสาขาวิชา จากการสำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการพบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะไม่ตรงตามต้องการของสถานประกอบการและความต้องการของท้องถิ่น และไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2536 จากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ไม่ศึกษาต่อ ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพมากน้อยเพียงใด และมีลักษณะการนำวิชาอาชีพไปใช้ อย่างไร ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2536 เนื่องจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2535 ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษารุ่นแรกของโครงการนี้ ที่เริ่มมีการเปิดขยายการสอนเป็นโครงการนำร่อง ซึ่งเปิดสอนเพียงจังหวัดละ 1 โรงเรียน เท่านั้น มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 8 โรงเรียน จึงมีผู้ที่สำเร็จการศึกษาจำนวนน้อยคือ 182 คน ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2537 ซึ่งเป็นรุ่นที่ 3 เพิ่งจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปีนั้น ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2536 ที่ไม่ศึกษาต่อ ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษารุ่นที่ 2 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นจากโครงการนี้ และส่วนใหญ่ได้ประกอบอาชีพแล้ว เป็นรุ่นที่โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเปิดสอนเพิ่มมากขึ้น จังหวัดละประมาณ 10 โรงเรียน มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 83 โรงเรียน มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมาก คือ 2,540 คน และโรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัย ยังมีความสนใจศึกษาว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ สอดคล้องกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่ อย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะได้มีการติดตามศึกษาค้นคว้า เนื่องจากงานวิจัยยังไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้โดยเฉพาะ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่ควรจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อนำผลศึกษามาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร และการดำเนินการใช้หลักสูตร และเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้เหมาะสมกับชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพของท้องถิ่น หรือชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว และเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปปรับปรุง และส่งเสริมให้การ

จัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของ โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พ.ศ. 2538-2554) และผู้สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการเรียนวิชาอาชีพไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้เป็นอย่างดี ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับการเลือกอาชีพของนักเรียน และอาชีพในท้องถิ่น และนโยบายตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2536 จากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ไม่ศึกษาต่อ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2536 จากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เลือกเรียนวิชาอาชีพ และไม่ศึกษาต่อ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. รายวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีทั้งหมดจำนวน 292 รายวิชา แต่ในการวิจัยนี้จะเลือกศึกษาเฉพาะรายวิชาอาชีพที่ตัวอย่างประชากรทั้งหมดได้เรียนเท่านั้น ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า มีจำนวน 85 รายวิชา แบ่งออกเป็น 1. กลุ่มงานผลิต 40 รายวิชา 2. กลุ่มงานบริการ 38 รายวิชา 3. กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ 7 รายวิชา

ข้อตกลงเบื้องต้น

หลังจบการศึกษาแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาจะย้ายไปทำงานจังหวัดใดก็ตาม ยังถือว่าเป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยนี้ เนื่องจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ ซึ่งในที่นี้ หมายถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้เรียนไป ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด

ประโยชน์ของวิชาอาชีพ หมายถึง การที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้นำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการเรียนวิชาอาชีพไปใช้ในระดับใดในชีวิตประจำวัน: ในด้านปรับปรุงการดำรงชีวิต ด้านการประกอบอาชีพและด้านการช่วยงานผู้ปกครอง

ด้านปรับปรุงการดำรงชีวิต หมายถึง การนำผลผลิตที่ได้จากการทำงานไปใช้หรือบริโภคภายในครอบครัว หรือนำไปใช้ในการทำงานอดิเรก

ด้านการประกอบอาชีพ หมายถึง การทำงานหารรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว แบ่งออกเป็น การประกอบอาชีพอิสระ และการประกอบอาชีพรับจ้าง

ด้านการช่วยงานผู้ปกครอง หมายถึง การช่วยงานอาชีพของบิดามารดา และงานบ้านวิชาอาชีพ หมายถึง รายวิชาที่เป็นวิชาเลือกในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีทั้งหมด จำนวน 292 รายวิชา วิชาอาชีพที่จะศึกษานี้เป็นรายวิชาอาชีพที่ตัวอย่างประชากรทั้งหมดได้เรียน มีจำนวน 85 รายวิชา แบ่งออกเป็น 1. กลุ่มงานผลิต 40 รายวิชา 2. กลุ่มงานบริการ 38 รายวิชา 3. กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ 7 รายวิชา

ความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออก หมายถึง ความตรงกัน ไปในทิศทางเดียวกันระหว่างวิชาอาชีพที่เรียนกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออก

ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2536 จากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เลือกเรียนวิชาอาชีพและไม่ศึกษาต่อ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก 4 จังหวัด คือ จังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ระยอง และปราจีนบุรี ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2534 เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนในชนบทได้มีโอกาสเรียนต่อ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น และให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการช่วยงานผู้ปกครอง

เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก หมายถึง พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 - 2529) ประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี และนครนายก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้เป็นประโยชน์สำหรับนักการศึกษา ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปประกอบการพิจารณา เพื่อพัฒนาหลักสูตร วางแผนการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่และความต้องการของคนในท้องถิ่นหรือชุมชน
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับครูผู้สอน และผู้บริหารระดับต่าง ๆ หาแนวทางในการ จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการเรียนวิชาอาชีพไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้มากที่สุด
3. ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาทำการวิจัยในการแนะแนวต่อไปได้